

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Қазақстан Республикасы Конституциясы күніне арналған
«КОНСТИТУЦИЯ: ҚҰҚЫҚ ҮСТЕМДІЛІГІНІҢ, АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМ МЕН
ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫН ІСКЕ АСЫРУ»
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
29 тамыз 2018 жыл, Астана қ.

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
«КОНСТИТУЦИЯ: ВОПЛОЩЕНИЕ ЦЕННОСТЕЙ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА,
ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА»
посвященная Дню Конституции Республики Казахстан
29 августа 2018 года, г. Астана

MATERIALS
International scientific-practical conference
«THE CONSTITUTION: THE EMBODIMENT OF THE VALUES OF THE RULE
OF LAW, CIVIL SOCIETY, AND THE MODERN STATE»
Devoted to Constitution Day of the Republic of Kazakhstan
August 29, 2018, Astana

**ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18**

Редакциялық алқа:

**Амандықова С.К., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В.,
Мукашева А.А., Сембекова Б.Р., Жуманова М.Х.**

Қазақстан Республикасының Конституциясы күніне арналған «Конституция және қоғам мен мемлекеттің жаңғыруы» атты халықаралық ғылыми практикалық конференция материалдарының жинағы (29 тамыз 2018 жыл). Жалпы редакциясын басқарғандар: И.И. Рогов, А.О. Шәкіров, Е.Б.Сыздықов. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2018. – 394 б.

ISBN 978-9965-31-953-2

Қазақстан Республикасының Конституциясы күніне арналған «Конституция және қоғам мен мемлекеттің жаңғыруы» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағы қоғамды және мемлекетті жаңғыртудың теориялық және құқықтық аспектілері, азаматтық және қылмыстық-процессуалдық заңнаманы реформалау, сондай-ақ халықаралық стандарттарды енгізу, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер-мамандарға және кең қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

В Сборник материалов международной научно-практической конференции «Конституция и модернизация общества и государства», посвященной Дню Конституции Республики Казахстан, включены научные статьи по вопросам теоретико-правовых аспектов модернизации общества и государства, реформирования гражданского и уголовно-процессуального законодательства, а также имплементации норм международного права в действующее право РК. Сборник рассчитан на специалистов-юристов и широкий круг общественности. Все материалы опубликованы в изложении авторов.

The collected materials of international scientific-practical conference: «Constitution-the basis of dynamic and stable development of the society and the state», devoted to the Day of Constitution of Republic Kazakhstan the greetings and reports of leadership of state bodies of Kazakhstan, bodies of the constitutional control, ombudsmen, judges of the constitutional courts and correspondent bodies of the number of foreign countries, eminent home and foreign scientists –lawyers are included. The collected materials are designed for experts –lawyers and broad sections of the public. All the materials are published in the exposition of the authors.

**ISBN 978-9965-31-953-2
ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67.400.1**

©ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, 2018

СОДЕРЖАНИЕ

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

Marco Greggì	A Euro model for the tobin tax: the (tossible) impac to the new tax on the European Financial Market (and on the non eu investors)	9
Онгарбаев Е.А.	Об изменениях и дополнениях в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам религиозной деятельности и религиозных объединений	13
Гхабисимова Л.А.	О некоторых аспектах понимания конституционной ответственности в решениях конституционного суда Российской Федерации	17
Кванина В.В.	Конституционно-правовые основы отраслевых принципов предпринимательского права России и Казахстана	20
Букалерова Л.А. Остроушко А.В.	К вопросу о коррупции в системе образования в России	23

СЕКЦИЯ 1

ВОПЛОЩЕНИЕ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА И РАЗВИТИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В ЦЕННОСТЯХ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА

Амандыкова С.К. Есентемирова А.М. Аничкин Е.С.	Некоторые проблемы и перспективы высшего образования в Казахстане	27
Абдрасулов Е.Б.	Конституционное право Российской Федерации и стран Центральной Азии: факторы общности	36
Нурпеисов Е.К.	Судебная власть и ее роль в обеспечении конституционной законности.	40
Капсалямова С.С. Абуов А.А.	Конституция и развитие гражданского общества в Казахстане	43
Амандыкова С.К. Калмаганбетова Д.Б.	Некоторые вопросы повышения правовой культуры государственных служащих Республики Казахстан	47
Кусаинова Л.И. Айтбай Ж. А.	Правовые основы положения политических партий в Республике Казахстан	51
Громова Е.А.	Правовое регулирование защиты прав потребителей финансовых услуг в Казахстан	54
Ибрагимов.Ж.И.	Государственно-частное партнерство в условиях цифровой реальности: сравнительно-правовой анализ законодательства России и Казахстана	60
Кусаинова Л.И. Смагулова А.С.	Конституция құқық үстемдігінің кепілі	63
Сарсенова С.Н.	Вопросы возрождения обычных правовых норм в современной системе гражданского права	68
Гезердава С.И.	Актуальные вопросы институциональных реформ области высшего образования Казахстана	72
	Конституционное измерение характеристик гражданского общества (сравнительно-правовой анализ)	76

Иванова Ж.Б.	Конституционно-правовая охрана объектов культурного наследия как воплощение традиционных духовно-нравственных ценностей народа	82
Спиридонова А.В.	Конституционный принцип свободы предпринимательской деятельности и его ограничение антимонопольным законодательством	84
Калмаганбетова Д.Б.	Правовое регулирование участия политических партий в выборном процессе Республики Казахстан	87
Хайрмуханмедов Н.И.	Егемендік ұғымының теориялық-құқықтық негіздері	90
Смағұлова А.С. Кусайнова Л.И. Смағұлов А.А. Османова Д.Б. Абдикаликов К.Б. Әлмұхамбетов Ж.Н.	Дәстүрлі құқықтағы ар-намысты қорғаудың өзіне тән ерекшеліктері	94
Жамбаев Е.С. Сапарбекова Б. Е.	Оценка современной системы высшего образования Республики Казахстан	98
Ибрагимов Ж.И. Бұлақбаев М.Б. Сәулен Нұржан	Казакстан Республикасындағы кәсіптік одақтар қызметінің конституциялық-құқықтық жағдайы	102
Жамбаев Е.С. Сапарбекова Б. Е.	Қоғамдық келісім және саяси тұрақтылық – конституциялық құндылықтың мазмұны және оны қамтамасыз ету құралдары.	105
Ибрагимов Ж.И. Бұлақбаев М.Б. Сәулен Нұржан	Есеп беруші мемлекетті қалыптастырудағы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық санасының ролі ролі	108
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстан Республикасында жоғарғы білім беру барысындағы өзекті мәселелер	114
Алимпиева Т.Г.	Еуропалық жоғары оқу орнынан кейінгі білім және ғылыми зерттеулер кеңістігінің ерекшелігі	116
Капсалямова С.С. Зейдин К.Б.	Конституционные основы общественного согласия и политической стабильности Республики Казахстан	123
Женисов С.К. Мысыр Олжас Сеилханов Ж.Д.	Омбудсмен институтының конституциялық-құқықтық негіздері	125
Мырзатаев Н.Д.	Ата заңымыз тарихи-мәдени мұра нысандарын қорғау, сақтау және пайдаланудағы негізгі қайнар көзі ретінде	129
Weisbekova G.K.	Экономикалық контрабанда: қоғамдық қауіптілігі және жауаптылық мәселелері	131
Нурутдинова А.Ж.	Цифрлы технологияларды енгізу процесіндегі жоғары білім беру жүйесін жетілдірудің кейбір мәселелері	134
Kussainov A.A.	The concretization of legal norms in court holding (theory and practice)	136
Наурызбаев Е.А. Глеубердина У.Т. Женисов С.К. Мысыр Олжас Смағұлова А.С. Кусайнова Л.И. Роза Өміртай	Проблемы совершенствования правовой охраны окружающей среды на военных и оборонных объектах Республики Казахстан	138
	Bologna process as a basis of transformation of higher education institutions in non-commercial joint stock companies (experience of the baltic states)	141
	Мемлекеттік басқару жүйесіндегі конституцияның маңыздылығы	144
	Конституциялық реформалар аясындағы мемлекеттік билік тармақтарының өкілеттіктері	148
	Договор личного найма в обычном праве	150
	Конституция – елдігіміздің айнасы	153

Бердыбаев Е.М.	Қоғамдағы құқықтық сананың қалыптасу бағыттары.	155
Махов А.Р	К вопросу о совершенствовании конституционной ответственности глав субъектов зарубежных федераций	157
Саулен Нуржан	Местные исполнительные органы власти Казахстана: организация, деятельность и полномочия	164
Бабаян Р.А.	Информационная безопасность как неотъемлемая часть системы национальной безопасности Российской Федерации на современном этапе	168
Мырзатаева Р.Д.	Бастауыш сынып оқушыларының тілдік сауаттылығы: әдістемедегі инновациялар	171
Ораз Рсай	Қазақстандағы әйел құқықтарының құқықтық теориялық аспектілері	174
Рябова Т. В	Правовые позиции органа судебного конституционного контроля Республики Армения	177
Нугыманов Е.	Конституция қоғамдық тұрақтылықты сақтау мен нығайтуының кепілі	179
Сапарбекова Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресудің әлімдік тәжірибесі	181
Мырзатаев Н.Д.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың шетелдік тәжірибесі	187
Гастаев Н.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың шетелдік тәжірибесі	187
Цой К.Р.	Анализ законодательства в сфере образования для детей с особыми образовательными потребностями	189
Макоев Т.В.	Конституционные основы многопартийности в современной России	194
Садуақасов А.А	Мемлекеттік билік бөлінісінің принциптері және қр-ның конституциясына бектілуі	197
Зейнелгаби Адиль Омарова Э.Б.	Правовое регулирование вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	199

СЕКЦИЯ 2 КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВООТНОШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ЧЕТВЕРТОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Өмірзақов П.Қ	Корпоративтік құқықтың дамуының конституциялық негіздері	203
Абдирайымова А. докторант	К вопросу о государственном регулировании продовольственной безопасности в Республике Казахстан	205
Бексултанова Р.Т., Калтаева А.Т.	Доступ к правосудию как принцип правового государства	209
Жаркенова С.Б.	Некоторые актуальные вопросы совершенствования трудового законодательства Республики Казахстан	212
Жусипова Б.А., Омарова Э.Б.	Еуразиялық Экономикалық Одақ мүше елдердің жер қатынастары субъектілерінің құқықтық жағдайы	218
Нурғалиева Е.Н.	Правовая защита социально-уязвимых слоев населения	221
Нурмагамбетов А.М.	Некоторые вопросы становления конституционализма в Республике Казахстан	225
Нурмагамбетов А.М.	О некоторых новеллах современного трудового законодательства Республики Казахстан	228
Нурмагамбетов А.М.	О предмете международного трудового права	231
Нурмагамбетов А.А.	Добросовестность, разумность и справедливость	235

докторант Омарова Э.Б., Бердиярова Ж.С. Омарова Э.Б., Жусипова Б.А. Палымбетов Н.Ш. докторант Хасенов М.Х.	как оценочные понятия гражданского права Охрана труда по действующему трудовому законодательству Конституционно правовые основы Жұмыспен қамтудың типтік емес нысандарының заңды мәні Влияние новых технологий на развитие гражданского права: вызовы XXI века	239 242 246
Марат Н.М.	Қазақстан Республикасында концессиялық қатынастардың құқықтық реттелуі	252
Карибаева А.К.	Основные направления определения гражданско-правовой ответственности за коррупционные правонарушения в Республике Казахстан	258
Кожаметова С.Г.	Особенности правового статуса различных видов субъектов предпринимательства	262
Сақтағанова И.С., Аябековам.Н.	Мүмкіндігі шектеулі адамдардың қол жетімді ортадағы құқықтары: тәжірибелері, мәселелер және оны шешу жолдары	266
Абдраимов Е. Палымбетова М.	Апелляциялық сатыдағы соттың өкілеттігі Жерге меншік иелері мен жер пайдаланушылардың құқығын шектеудің құқықтық мәселелері	275 277
Сактағанова А.	Қазақстан Республикасының халықты әлеуметтік қорғау саясаты	280
Тоғжанова Ж.	Ювеналды әділет – кәмелетке толмағандар құқықтарын қорғау кепілі	283
Жүмекен Н.	Қазақстан Республикасындағы инвестициялық саясатты жүзеге асыру және қр заңнамасына сәйкес реттеу	285
Сактағанова А.	Медициналық сақтандыруды дамытудың шетелдік тәжірибесі - азаматтардың мүдделерін қорғаудың нысаны	288
Абдраимов Е. Сактағанова А.	Сот билігінің конституциялық негіздері Қазақстандағы арбитраж (аралық) соттың қалыптасуы және дамуы	291 294
Сақтағанова И.С., Аябекова М.Н. Темиржанова А., Жолимова А., Болатбекова И. Қожахметова Д.С.	Мүгедектердің құқықтарын қорғаудың халықаралық- құқықтық негіздері Правовой механизм защиты прав человека (на примере построения финансовых пирамид)	298 305
Сақтағанова И.С., Жанжігітова Ж.А. Марленқызы А.	Совершенствование правовых механизмов ипотечного кредитования в Республике Казахстан Жаңа заманғы экономикалық қоғамдағы отбасылық бизнесті дамытудың кейбір мәселелері Атқарушылық іс жүргізу құқықтық институтының дамуы және келешегі	308 314 318
Айбасов А. Аманғалиева А.	Сақтандырудың даму тарихы Шет мемлекеттердегі баламалы немесе аналогиялық құқықтық институттар	325 331
Калтаева А.Т.	Конституция-қоғам мен мемлекет дамуының динамикалық және тұрақты негізі	338

СЕКЦИЯ 3 ВОПЛОЩЕНИЕ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УГОЛОВНОЙ ПОЛИТИКЕ

РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Ахпанов А.Н., Келигова Х.Ю.	Ошибки в свидетельских показаниях	341
Ахпанов А.Н., Турсын А.М.	Вопросы обеспечения электронного перевода В современном уголовном процессе	345
Скаков А.Б.	Обеспечение прав испытуемых в условиях пробации	349
Сембекова Б.Р.	Антикриминальная безопасность личности в системе противодействия терроризму и экстремизму	355
Канаев А. С Амиргалиев А.А.	О некоторых вопросах контрразведывательной деятельности в Республике Казахстан	358
Дук Ю.И.	Соблюдение принципов верховенства права в борьбе с региональной преступностью.	362
Кабакова О.В.	Конституционные обязанности молодежи Российской Федерации как воплощение верховенства права в условиях построения гражданского общества	364
Баймолдина С. М.	Уголовная ответственность за преступления, совершаемые в информационных системах в Республике Казахстан	369
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Халықаралық деңгейде және шетелдерде	372
Ашимова Э. А.	Жасөспірімдерді өзін - өзі өлтіруге дейін жеткізуге итермелейтін себептер	376
Ашимова Э. А., Абулкаирова А. М. Даурембеков Е.К.	Пайдакүнемдік қылмыстарының алдын алу шаралары	382
	Правовые аспекты избрания меры пресечения в виде содержания под стражей в отношении женщин подозреваемых и обвиняемых в акте терроризма	385
Балгынтаев А.О., Енсебаева А.Р. Досанов М.У.	Вопросы социального обеспечения судей	389
	О вопросах совершенствования Казахстанского уголовного законодательства по борьбе с мошенничеством	391
Салпеков А. С.	Правовые гарантии и проблемы обеспечения независимости судей в Республике Казахстан	394
Сеилханов Ж.Д.	Экономикалық контрабанда: қоғамдық қауіптілігі және жауаптылық мәселелері	398
Тулепенов Ж. К. Кубенова Ш.А.	Қылмыстық жауаптылықтан босатудың кейбір негіздері	400
	Уголовная ответственность за вовлечение совершеннолетних в совершение уголовных правонарушений в Республике Казахстан	404
Бегеев Т. Б.	Особенности проявления экстремизма и терроризма в обществе	407
Аширбекова К. Б. Дуисова А.М.	Систематизация судебного приговора	411
	Права и свободы человека в Казахстане, как система ценностей правового государства	413
Кулбаева М. М.	Понятие и эффективность уголовно-правового воздействия на врачебную ошибку	418

СЕКЦИЯ 4

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РЕАЛИЗАЦИИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

Сарсембаев М.А.	Казахстанские и международные суды в решении международно-правовых проблем (на примере проблем международного транспорта и транзита)	422
------------------------	--	-----

Тлепина Ш.В.	Периодизация истории международного права	425
Акпарова Р. Н.	Международные стандарты и законодательство Республики Казахстан о правовом значении актов органов уголовного преследования и судов иностранных государств	431
Алпысбаева Ю. А.	Актуальные проблемы обеспечения свободы передвижения товаров в рамках евразийского экономического союза	441
Алшинбаев И. Ф.	Международно-правовое регулирование биологической безопасности на космических объектах	443
Есенбаева Г. С.	Международно-правовые проблемы режима контроля за ракетными технологиями	446
Жаксыгельдинов Л. Д.	Определение правосубъектности транснациональных корпораций в теории международного права	449
Жунусбекова А. Ж.	Халықаралық құқықтағы халықаралық шарттардың маңыздылығы	452
Искакова Ж. Т.	Еаэс и вто: взаимодействие двух правопорядков	456
Кабакова О.В	Конституционные обязанности молодежи Российской Федерации как воплощение верховенства права в условиях построения гражданского общества	458
Қаражан Б. С.	Международно-правовое сотрудничество стран центральной азии в условиях региональной интеграции	463
Костяная Ю. С.	Конституционное право человека и гражданина на информацию в Республике Казахстан.	466
Сатова А. С	Энергетическое сотрудничество в рамках еаэс как инструмент глобализации.	468
Сарсембаев М.А.	Проблемы транзита В Казахстанском законодательстве и международном праве	470
Сейдеш Б. Б.	Конституция – мемлекеттің тұрақтылығы мен ұлттық құндылықтарды сақтау кепілі ретінде	475
Сулейманова И. И.	Халықаралық құқық принциптері мен нормаларына сәйкес қылмыстық заңнаманы дамыту жолдары	483
Панов С.К.	Универсальный периодический обзор как уникальный механизм универсальной правозащитной системы	485
Хамидулина М. Б.	Вопросы международно-правовой защиты авторских и смежных прав	487
Шналина А. А.	Техническое регулирование как механизм защиты потребителей. Безопасность игрушек.	491
Sartayev A.K.	“Kazakhstan in the age of independence (some problems of international treaties realization)”	493

3 Мектеп тренерлеріне арналған нұсқаулық - 2016ж.

4 Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курсының бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық Үшінші (негізгі) деңгей. www.cpm.kz-2012ж.

5 Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курсының бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық Екінші (негізгі) деңгей.

6 «Назарбаев зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымы. Бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған оқу- әдістемелік құралы.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘЙЕЛ ҚҰҚЫҚТАРЫНЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ ОРАЗ РСАЙ

Rsai_96_1005@mail.ru

*Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Заң факультетінің I курс магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекші: PhD, Хайрмуханмедов Н.И.*

Гендерлік саясат негіздері 1995 жылы қабылданған Қазақстан Республикасы Конституциясында бекітілген, өйткені ол Республика дамуына әйелдердің адами капиталын толық тарту үшін мүмкіндіктерді ашты.

Конституцияның 14-бабында заң мен сот алдында барлық азаматтар тең екендігі жазылған. Ешкім кемсітушілікке, соның ішінде жыныстық белгі бойынша кемсітушілікке тартылмайды. Негізгі Заң Қазақстан Республикасында құқықтық, саяси, әкімшілік және мемлекеттік жүйені қалыптастырудың негізгі принциптері мен критерілерін құрды. 2003 жылғы 27 қарашадағы N 1190 Үкімет Қаулысымен Қазақстан Республикасындағы Гендерлік саясат тұжырымдамасы мақұлданды. Ол біздің еліміздегі гендерлік саясаттың негізгі бағыттарын анықтады. Одан әрі Қазақстан Республикасы Президентінің 2005 ж. 29 қарашадағы № 1677 Қаулысымен 2006-2016 жылдарға Қазақстан Республикасында Гендерлік теңдік стратегиясы бекітілді (бұдан әрі - Стратегия). Стратегия 2006 жылдан 2016 жылға дейінгі кезеңде еркектер мен әйелдердің құқықтар мен мүмкіндіктері теңдігіне қол жеткізу бойынша міндеттерді шешуді қарастырады.

Гендерлік теңдік – әйелдер мен еркектердің тең құқықтық мәртебесі және тұлғаларға жынысына қарамастан өмірдің саяси, экономикалық, әлеуметтік, қоғамдық және мәдени салаларына қатысу үшін өз қабілеттерін еркін қолдануға мүмкіндік беруші тең мүмкіндіктер; әйелдер мен еркектердің қоғамдың өмірдің әлеуметтік, саяси және экономикалық салаларында мүмкіндіктерге, ресурстарға және сыйақыларға тең ие болуды ұйғарады.

Қазақстан тәуелсіздік жылдарында еркектер мен әйелдердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау саласында белгілі бір оңалысқа қол жеткізді. Қазақстандық гендерлік саясатты құру кезінде адам, отбасы құқықтары және гендерлік теңдік саласындағы табысты халықаралық тәжірибелер, БҰҰ бағдарламалық құжаттары қолданылды.

Тең құқықтар мен мүмкіндіктерге қол жеткізу мақсатында Елбасы келесі міндеттеді қойды: заңнаманы жетілдіру және гендерлік теңдікті қамтамасыз ету институттарын құру, әйел құқықтарын қорғаудың құқықтық тетіктерін қамтамасыз ету бойынша жұмысты жалғастыру және т.б. Қазақстанның гендерлік саясатының басты ерекшелігі гендерлік жобалардың бастамашысы гендерлік даму саласындағы превентивті және озық шаралар қабылдайтын Президент және мемлекет болып табылуында.

Негізгі проблема үй ішінде, балаларды тәрбиелеу бойынша орындалатын міндеттердің барлығы әйелге жүктелуімен сипатталатын тұрмыстық кемсітушілік болып табылады. Алайда әйел қоғамдық еңбекпен еркектермен қатар айналысуы мүмкін. Жасырын кемсітушілік те бар, яғни жұмысқа қабылдау, қызметтік сатымен жылжу кезінде әйелдердің құқықтары мен еркіндігін шектеу немесе қысым жасау, оның құндылығын жыныс белгісі бойынша төмендету.

Әйелдердің құқықтары барлық әлемде жаһандық әл-ауқатын түсінудің маңызды көрсеткіші болып табылады. Бірнеше он жыл бұрын әлемнің көптеген елдері әйелдердің құқықтары жөніндегі халықаралық шартты ратификациялады. Дегенмен, әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейтудегі көптеген жетістіктерге қарамастан, өмірдің

барлық салаларында, мәдени, саяси және экономикалық жағынан көптеген проблемалар бар. Мысалы, әйелдер ерлерге қарағанда көп жиі жұмыс істейді, бірақ оларға аз төленеді; гендерлік дискриминация өмір бойы қыздар мен әйелдерге әсер етеді; кедейлікпен зардап шегетіндердің ішінде ең көбі әйелдер мен қыздар.

Осы баяндаманы БҰҰ-ның әйелдер келісімшартында және әртүрлі елдерде осы есептің әртүрлі бөліктеріне ескертпелер енгізгені туралы оқығанымызға қарамастан, әмбебап гендерлік теңдікке қол жеткізудің ұзақ жолдары бар.

Гендерлік теңдік бүкіл қоғам үшін баланың тірі қалу және даму проблемасын шешуге ықпал етеді, сондықтан әйелдердің құқықтары мен гендерлік теңдіктің маңыздылығын төмендетуге болмайды.

Бұл мақалада қосымша мәселелер қарастырылады:

Прогресс; Жетістіктің жоқтығы; Әйелдер ерлерге қарағанда көп жұмыс істейді, бірақ аз төленуі.

Прогресс. Бір түнде қалыптасқан жәйітті өзгерту мүмкін емес. Дегенмен аз ғана жетістіктің үлгісі: Оңтүстік Африкадағы жетістік; Латын Америкасындағы балаларға қатысты мәселелер;

Күн көрісі төмен әйелдер микрокредиттің арқасында бүкіл әлемде жинақ және несиелік механизмдерге қол жеткізе алады:

әйелдердің дауыс беруіне жол бермейтін елдердің саны төмендеді Бутан (бір дауыс), Ливан (ішінара), Бруней (ешкім де дауыс бере алмайды), Сауд Арабиясы, Біріккен Араб Әмірліктері (2010 жылы күтілетін) және Ватикан қалаларын қосқанда.

Әйелдер Африкада парламентте көп лауазымдарға ие. Көптеген жағдайларда Африканың кейбір елдерінде кейбір батыстағы елдерге қарағанда парламентте әйелдер көп. 2005 жылы күшіне енген Африкадағы әйелдердің құқықтарын қорғау туралы хаттама (көптеген елдер әлі күнге дейін тіркелуі керек).

Әйелдерге қатысты келісім-шартты ратификациялау туралы Ережеге сәйкес, әйелдерге қатысты дискриминацияның барлық түрлерін қысқарту туралы конвенция (КЛЖЖ)

CEDAW ұйымының 30 жылдығына орай Inter (IPS) баспасөз қызметі әйелдер келісімшартының бүкіл әлемде алдын ала қарастырылған бірқатар артықшылықтарды атап өтті, мысалы: 2004 жылығы жаңа отбасы кодексінде Марокко әйелдерге некелік және ажырасқан жағдайда тең құқықты және адам құқықтарын қорғауды қамтамасыз етті.

Үндістан әйелдерге қатысты кемсітуді болдырмау бойынша заңдық міндеттемелер алды және жұмыс орнында жыныстық қудалауға жол бермейді.

Камерунда Конвенция жергілікті соттарда және түбегейлі шешімдерде қолданылады; Мексика 2007 жылы әйелдерге қатысты зорлық-зомбылық туралы заңдарды күшейтетін заң қабылдады; Австриядағы CEDAW Комитеті 2007 жылы Австрияға қатысты отбасындағы зорлық-зомбылыққа қарсы екі шағым берді;

БҰҰ Бас хатшысы Пан Ги Мун сондай-ақ Құрама Штаттарда жоғары лауазымдардағы әйелдердің саны 40 пайызға өскенін атап өтті

Конвенция кемсітушілік туралы заңдарға қарсы тұру, бір мәнді ережелерді түсіндіру немесе заңның үнсіздігі туралы, әйелдерге құқықтарды беру үшін қолданылады, Нави Пиллай Адам құқықтары жөніндегі Жоғарғы комиссары Пан Ги Мун сонымен қатар шарт бойынша адам құқықтары туралы ең сәтті шарттарының бірі ретінде сипатталған.

Прогрестің болмауы. Отыз жылдан кейін қабылданған барлық нысандарын жою туралы Конвенция әйелдерге қатысты кемсітудің (КЛДЖ), көптеген қыздар мен әйелдер әлі де заңмен танылатын тең құқықтары мен мүмкіндіктерін іске асыру алмауда. Көптеген елдерде әйелдердің меншікті иеленуге және мұра алуға жерге құқығы жоқ. Әлеуметтік оқшаулау, кісі өлтіру, ар-намысын қорғауға, әйелдердің жыныс органдарының жарақаттануына байланысты операциялар, адам саудасы, шектеулі ұтқырлық және ерте некелер, әйелдер мен қыздардың денсаулық сақтауы, сырқаттанушылықтың деңгейін төмендету және өмір сүру құқығынан айырады. Біз тұрақты прогресс көрмейміз, егер денсаулық сақтау жүйелерінде сәтсіздіктерді түземесек, қыздар мен әйелдер жұмыспен

камту, ақпарат және қызметтер үшін, білім беру және саяси позицияларына тең қол жеткізбесе.

Әйелдер ерлерге қарағанда көп жұмыс істейді, бірақ аз төленеді. «Әйелдер өсіретін егістік, одан әлемнің барлық азық-түлігінің жартысынан көбі жиналды». Интер пресс-қызметінің мәліметтері бойынша, бүкіл әлемде әйелдер өсірілген тамақтың жартысынан астамын өсіреді. Сахарадан оңтүстік Африкада және Кариб бассейнінде олар негізгі азық-түліктің 80 пайызын құрайды. Азияда олар азық-түлік өндірісінің шамамен 50 пайызын құрайды. Латын Америкасында олар негізінен күнкөріс шаруашылығы, көгалдандыру, құс өсіру және мал шаруашылығымен айналысады. Бірақ әйелдердің бұл салада еңбегі еленбейді. Әйелдерге қажеттіжабдықты сатып алу үшін қаржы қаражаттарын алуға өте қиын. Көптеген қоғамдар әлі де дәстүрлі рөлдердің өзгеруін қабылдамайды немесе түсінбейді. ЮНИСЕФ-тің әлемдегі балалар жағдайы туралы 2007 жылғы есебінде олардың өмір бойы кемсітуге және әйелдердің құқықтарын бас тартуға және олардың өмірі балаларға қалай әсер ететініне баса назар аударылады. Жұмысқа және төлемге келер болсақ, олар: болжалды табыстар ерлер мен әйелдердің жалақыларындағы айырмашылықтар үшін түзетілген жан басына шаққандағы ішкі жалпы өнім (2003 жылғы бағамен АҚШ долларымен сатып алынады). Кейбір сандар дисплейге дөңгелектенеді.Бұл сәйкессіздіктің себептері: әйелдер әдеттегідей ақы төленбейтін және ерлермен салыстырғанда аз төленетін жұмыс істейтіндігіне байланысты. ЮНИСЕФ-тің деректері әрдайым мінсіз болып табыла бермейді, және жоғарыда сипатталған сияқты жалпылама сипаттама кеңірек нұсқаларда ауытқулар болуы мүмкін алады. Мысалы, Бразилияда 25 жасқа толмаған әйелдер еркек әріптестеріне қарағанда жоғарғы орташа айлық жалақы алады.

ЮНИСЕФ-тің жұмысқа орналасу теңдігі жөніндегі негізгі резюме келесі тармақтарды қамтиды: көптеген әйелдердің үй шаруашылығындағы ақы төленбейтін жұмысы және үй шаруашылығында төленбейтін жұмыстарына көп уақыт жұмсайды, ал ол ақылы жұмыс уақытын айтарлықтай азайтады. Тіпті еңбек нарығында ақылы жұмысқа қатысқанымен, әйелдер әлі де өз жұмысының көп бөлігін үй шаруашылығына жұмсайды.

Әйелдер үйден тыс жерде жұмыс істесе, олар орта есеппен ерлерге қарағанда әлдеқайда аз табады. Олар сондай-ақ жұмыссыздықтың неғұрлым қауіпті түрлерінде жұмыс істемейді, аз табысы, аз қаржы қауіпсіздігі, және әлеуметтік төлемдер.Әйелдер ер адамдардан аз табады, сонымен қатар активтерінің аздығына ие болады. Кішігірім жалақылар және үй шаруашылығының кірістерін аз бақылау. Мүліктік және мұра туралы заңдардағы гендерлік көзқарастар және активтерді сатып алудың басқа да арналарында.

2000 жылы Қазақстан атынан Палермода БҰҰ-ның Бүкіләлемдік конференциясында, ҚР экс әділет министрі Рогов И. БҰҰ-ның Трансұлттық ұйымдасқан қылмысқа қарсы конвенциясына, сондай-ақ Адам саудасымен, әсіресе әйелдер мен балаларды сатудың алдын алу, жолын кесу және жазалау туралы хаттамаға қол қойды.

Әйелдердің құқықтарын қорғау үшін тиісті лауазымы мынадай БҰҰ конвенцияларына Қазақстанның қосылуы және ратификациялау болып табылады: 1949 жылғы 10 желтоқсандағы "Адам саудасымен күрес және жезөкшелікпен айналысуға қатысты үшінші тұлғалар туралы";1993 жылғы 29 мамырдағы шетелдіктерге қатысты балаларды қорғау және ынтымақтастық туралы; 1962 жылғы 7 қарашадағы «Некеге тұруға және некеге тұруға ең төменгі жасқа, некені тіркеуге келісім беру туралы»; «Жұмыспен қамтуды және жұмыссыздықты қорғау туралы» 1971 жылғы 17 қазандағы; 1981 жылғы 23 маусымдағы «Отбасылық міндеттері бар жұмыс істейтін ерлер мен әйелдердің тең құқығы және тең мүмкіндіктері туралы»; Халықаралық еңбек ұйымының конвенциялары: 1948 жылғы 9 шілдедегі «Өнеркәсіптегі әйелдердің түнгі жұмысы туралы»; 1949 жылғы 1 шілдедегі жалақыны қорғау туралы; «1952 жылғы әлеуметтік қамсыздандырудың ең төменгі стандарттары туралы» (102); 1958 жылғы 25 маусымдағы «Еңбек және кәсіпкерлік саласында кемсітушілікке қатысты» Қазақстан БҰҰ және ХЕҰ-ның әйелдер мен балалардың құқықтары жөніндегі конвенцияларына қосылу және оны ратификациялау процесін жалғастыру қажет. Әйелдерге қатысты кемсітушілікті жою жөніндегі комитетінің (24-ші сессия, 2001 жылғы 15

қантар-2 ақпан) Қазақстан Республикасының алғашқы баяндамасы бойынша Әйелдер конвенциясының соттарда тікелей қолданылуына, тең мүмкіндіктер туралы заңдардың қабылдануына, отбасындағы зорлық-зомбылыққа қатысты ерекше назар аударылуы, ауыл әйелдерінің әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартудың нақты стратегиясын әзірлеу тиіс.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1) Әйел құқықтары. prokuror.kz
- 2) Права человека: изложение фактов: №22. Дискриминация в отношении женщин: конвенция и комитет /ООН. Женева, 1995.
- 3) Human Rights of women. National and International perspectives.
- 4) ЮНИСЕФ. «Состояние детей мира», 2007. (396.)
- 5) Шах, Ануш. «Права женщин». *Глобальные проблемы*. 14 марта 2010.
- 6) Правовая охрана материнства // <http://www.zakon.kz/4612823-pravovaja-okhrana-materinstva.html>

ПРАВОВЫЕ ПОЗИЦИИ ОРГАНА СУДЕБНОГО КОНСТИТУЦИОННОГО КОНТРОЛЯ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

Рябова Т. В

*аспирантка Пятигорского государственного университета
Научный руководитель - Тхабисимова Л.А., профессор, д.ю.н.
E-mail: taiv805@rambler.ru*

Органом судебного конституционного контроля в Республике Армения является Конституционный Суд РА. Конституционный Суд Республики Армения наделен особым конституционным правовым статусом, обусловленным его местом, ролью в системе органов государственной власти и обладает исключительной компетенцией по осуществлению конституционного правосудия (статья 167 Конституции РА) [1].

Конституционный Суд Республики Армения призван обеспечивать верховенство и непосредственное действие Основного закона, в связи с чем он принимает свои решения в форме постановлений. Данные судебные акты занимают особое место в правовой системе государства, как по содержанию и праворегулирующему значению, так и по правовым последствиям. Регулируемые ими отношения касаются всех субъектов правоотношений и всех сфер общественной жизни. Постановление Конституционного суда представляет собой официальный письменный документ, принимаемый в рамках его полномочий в порядке и случаях, предусмотренных Конституцией страны и Законом РА «О Конституционном Суде» от 01 июня 2006 года. Постановление устанавливает подлежащие обязательному признанию, соблюдению, защите, исполнению или применению права, обязанности, ответственность, ограничения то есть нормативные правила (правила поведения), с юридической точки зрения неоспариваемые (не подлежащие пересмотру), подлежащие незамедлительному (если не установлен иной срок) и беспрекословному исполнению без предварительных условий.

Решая вопрос о конституционности закона органы конституционного контроля, исходя из системы базовых конституционных принципов (толкая их в совокупности), создают правовые позиции. Как справедливо отмечает А.А. Ливеровский, правдоподобные рассуждения мотивировочной части решения приводят к появлению объектов реальной, современной действительности – правовым позициям конституционного суда [5:189].

Сам правотворческий процесс создания правовых позиций исключает из действующего законодательства неконституционные нормы и приводит его в соответствие с реальным развитием государства и права.

Юридический характер правовых позиций Конституционного Суда РА заключается в предоставленном ему праве при оценке конституционности нормативных актов выражать окончательные правовые суждения относительно положений Конституции страны, содержание которых является официальным толкованием конституционных норм.

Касательно сущности правовых позиций органа конституционного контроля, Конституционный Суд республики Армения в своем Постановлении ПКС-933 от 25 февраля